

Megnyitó

Európai polgári kezdeményezés a média sokszínűségéért: helyzetjelentés az Európai Unióból és Magyarországról

Jó reggelt! Hegedűs István vagyok, a Magyarországi Európa Társaság elnöke. A konferenciát megnyitom.

A mai napon az európai demokrácia állapotának felméréseivel és értékelésével kezdjük a rendezvényünket. Vizsgáljuk egyrészt az egyes uniós tagállamokat és a közös európai intézményeket, másrészt az európai polgárok jogait, uniós szintű politikai képviseletüket és részvételüket a sokszereplős, többszintű európai uniós döntéshozatalban és kormányzásban. Foglalkozunk az európai politikai és gazdasági térség sikereivel és kudarcaival, az egyre szorosabb európai egység gondolatkörével, illetve az Európa-ellenesség, az euroszkeptizmus erősödésével, így elsősorban az európai pártversennyel – pillantásunkat máris a közelgő európai parlamenti választásokra vetve -, valamint egyes tagállamok nemzeti sajátosságaival, hogy aztán ebben a tágabb kontextusban értelmezhesük a média szabadságának és pluralizmusának helyzetét az Európai Unióban, illetve Magyarországon. Van tehát megbeszélnivalónk bőven: köszönöm vendégeinknek, előadóinknak, hogy elfogadták a meghívásunkat.

Magyarországon az Európai Unióról beszélgetni újabban lehetetlen politikai feszültség nélkül. Más persze ez az érzés, mint a mediterrán országokban vagy a gazdaságilag sikeresebb tagállamokban, ahol a gazdasági válság nemrég még az euró-zóna létét és az európai szolidaritás eszméjét fenyegette. Nem kerülgetve a forró kását: nálunk a konfliktus az Európa-barát politikai és civil szervezetek, illetve az Európai Unióval szemben „szabadságharcot” folytató kormányzat között az elmúlt három évben rendkívül kiéleződött. Kérdés, hogy a 2014-es magyar országgyűlési és európai parlamenti választások előtt mennyire lesz a kampány fő témája az Európai Unióhoz való tartozásunk, hiszen a „van élet az Európai Unión kívül is” programja, alternatív foratókönyve nem veszítette el aktualitását. Hogy a magyar kormányzat két és fél éve visszatérően az európai politizáló közvélemény kritikájának kereszttüzeiben áll - leszámítva a pártos logikát követő, a tagszervezetével szemben nyilvánosan kritikát nem, vagy csak visszafogottan gyakorló Európai Néppártot és a szégyenszemre a Fidesz mellett kiálló Jobbikot -, ez a jelenlévők számára nyilvánvaló. Márpedig hogy a nemzetközi elszigetelődésből milyen irányba igyekezne kitörni jövőre egy régi vagy új magyar kormány, az nem csupán Magyarország előttünk álló története, hanem az európai integráció szempontjából is vízváltató lehet. Nem meglepő, milyen sokan elemzik azt a kérdést, mint például Jan-Werner Müller, a Princeton Egyetem tanára, hogy mit tehet az Európai Unió az olyan renitens tagországokkal szemben, amelyek az alapvető közös európai normákkal kerülnek szembe.

Az Európai Unióban a „magyar ügy” különleges esetté vált az alkotmányos berendezkedés demokratikus garanciáinak, a fékek és ellensúlyok korábbi fundamentumának *rendszereszerű* gyengítése, leépítése következtében. Mégis, a gyakran hangoztatott „kettős mérce”

elkerülésének fontosságát Rui Tavares, a Magyarországról készített európai parlamenti jelentés rapportőre is hangoztatta a nyári strasbourgi plenáris ülés vitájában, akár csak Viviane Reding, az Európai Bizottság alelnöke, aki szeptember elején a jogállamiságról tartott brüsszeli előadásában, különböző mértékben ugyan, de Franciaországot, Romániát és Bulgáriát is negatív értelemben emlegette. Arra az általános törekvésre, hogy az egyes tagállamokban felvetődő, az emberi jogokat vagy éppen a sajtószabadságot érintő komoly problémákat összeurópai szinten lehetne orvosolni, a mi európai polgári kezdeményezésünk az egyik legjobb példa. Amikor Magyarországon nyolc civil szervezet koalíciójaként csatlakoztunk ahhoz az induló európai polgári kezdeményezéshez, amely a média sokszínűségének megvédését és megerősítését tűzte ki célul, egyszerre tartottuk fontosnak, hogy Európában mindenütt érvényesíthetőek legyenek a jövőbeli közös európai szabályozás követelményei a médiatulajdonlás túlzott koncentrációjának megfékezése és a pártpolitikai, állami kontroll, az aránytalan befolyás megakadályozása érdekében, illetve hogy Magyarországon konkrétan a nagyhatalmú, egypárti összetételű Médiatanácssal szemben fellépjünk. Mindezt úgy tesszük, hogy európai polgári kezdeményezésünket, az egymillió aláírás összegyűjtését nem az európai intézmények és elitek ellenében kívánjuk végigvinni, hanem ellenkezőleg: szövetségeseket kerestünk és találtunk az európai politikusok, szakértők és hivatalnokok körében. Így nagyobb az esélye annak, hogy néhány éven belül jogszabályi garanciák biztosítsák: egyetlen tagállamban se lehessen rátenyerelni a közmédiára és pártpolitikai alapon újraosztani a médiapiacot. Kampányunk sikere vagy kudarca – más kezdeményezésekkel együtt - egyben azt is eldöntheti, hogy a részvételi demokrácia ezen új eszköze egyáltalán bevál-e, megtermékenyíti-e a jövőben az európai politikai döntéshozatali rendszert, vagy megmarad szép szimbolikus gesztusnak.

Amikor tehát Magyarországról Európához „fellebbezünk”, érdemes körülnéznünk, milyen politikai változások zajlanak az Európai Unióban. Itt csupán egyetlen kérdéskörre utalnék. Minden bizonnyal izgalmasabb választási küzdelem elé nézünk: 2014-ben sokkal inkább európai lesz az európai parlamenti választás, ahogy ezt az Európai Politikai Központ elemzői is jósolják, és egyre kevésbé a nemzeti választások pusztá megismétlése, visszavágója, erőfelmérője, mint korábban. Az euroszeptikus politikai erők valószínű megerősödése rengeteg kockázatot rejt magában, miközben a föderális Európa hívei és a nemzeti gondolat védelmezői közötti küzdelem színesebbé és érdekesebbé, polgár-közelibbé teheti az európai közéletet, ahogy Andrew Duff, a liberális európai parlamenti képviselő reméli. A most vasárnapi németországi nemzeti parlamenti választások eredménye abból a szempontból mindenképpen megnyugtató, hogy a német állampolgárok az európai politikai térség érdekegyeztető politikai kultúrájára és a fokozatos reformok mellett is szavaztak – így látja ezt Joschka Fischer, volt német külügyminiszter. A folyamatosság azt jelenti, hogy az Európai Unió meghatározó tagállamában nem fordult ki a világ a sarkából: az európai ügy nincs végveszélyben és a pénzügyi-gazdasági válság higgadt menedzselése biztosítottnak látszik.

A többit meg majd most itt, a konferencián mindjárt megbeszéljük. Színvonalas eszmecsere-t kívánok!

Irodalomjegyzék:

- Barroso, José Manuel Durão: I proposed putting a 'face' on EU elections, Euractiv, 13 September 2013, Interview by Georgi Gotev, www.euractiv.com/eu-elections-2014/barroso-proposed-giving-faces-eu-news-530437
- Cohn-Bendit, Daniel - Felix Marquardt: The Fix for Europe: People Power, 2 September 2013, www.nytimes.com/2013/09/03/opinion/the-fix-for-europe-people-power.html?_r=0
- de Jong, Lammert - Pooyan Tamimi Arab: Updating Europe's narrative: "It's the Citizen, stupid!" Open Democracy, 5 September 2013, www.opendemocracy.net/can-europe-make-it/lammert-de-jong-pooyan-tamimi-arab/updating-europes-narrative-its-citizen-stupid
- Duff, Andrew: On Dealing with Euroscepticism, Journal of Common Market Studies, 2013 Volume 51, Number 1, pp. 140–152
- Fischer, Joschka: Merkel in the Land of Smiles, Project Syndicate, 24 September 2013, www.project-syndicate.org/commentary/the-coming-trials-of-angela-merkel-by-joschka-fischer
- Hassing Nielsen, Julie: The Citizens' Initiative: A Participatory Cure for Europe? In: Elvire Fabry (ed.): Think Global - Act European. The contribution of 16 European think tanks to the Polish, Danish and Cypriot EU Trio Presidency, Notre Europe, 2011, pp. 362-366, www.eng.notre-europe.eu/media/tgae20118ehassingnielsen.pdf
- Kohler-Koch, Beate: Civil society participation a democratic remedy in EU governance? EUDO Cafe, 4 September 2013, <http://blogs.eui.eu/eudo-cafe/civil-society-participation-a-democratic-remedy-in-eu-governance.html>
- Krastev, Ivan: Democracy as Self-Correction, Transatlantic Academy Paper Series, December 2012, 2012-2013 paper series No. 1, Washington DC, www.transatlanticacademy.org/sites/default/files/publications/Krastev_DemocracySelfCorrection_Dec12_web.pdf
- Müller, Jan-Werner: Wo Europa endet. Ungarn, Brüssel und das Schicksal der liberalen Demokratie, Suhrkamp, 2013
- Reding, Viviane: The EU and the Rule of Law – What next? Speech at the Centre for European Policy Studies, Brussels, 4 September 2013, http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-13-677_en.htm?locale=en
- Stratulat, Corina and Janis A. Emmanouilidis: The European Parliament elections 2014. Watershed or, again, washed out? Discussion Paper, September 2013, European Policy Centre, Brussels, www.epc.eu/documents/uploads/pub_3699_ep_elections_2014.pdf